

DAVID LUDVIGSSON

BORT MED ANTIKEN ELLER FLER TIMMAR TILL HISTORIEÄMNET?

2019 års revision av grundskolans kursplan i historia

I slutet av september 2019 presenterade Skolverket förslag på reviderade kursplaner för hela grundskolan samt några ämnesplaner för gymnasiet. Omedelbart utbröt en våldsam debatt i de stora riksmidierna om kursplanen i historia, och stark kritik riktades mot förslaget att de äldsta civilisationerna i fortsättningen inte skulle utgöra centralt innehåll i grundskolans historieämne. En dryg vecka senare meddelade Skolverket via ett pressmeddelande att ”antiken blir kvar” och därefter bedarrade debatten. I slutet av december lämnade Skolverket bearbetade versioner av alla kursplaner till regeringen, som har att fatta beslut om fastställande av de nya kursplanerna.

Mot bakgrund av den beskrivna turbulenten finns det skäl att ställa några frågor: Varför valde Skolverket att föreslå revidering av kursplanen i historia? Hur genomfördes kursplaneprocessen? Vilka aktörer deltog? Hur försökte Historielärarnas Förening påverka arbetet? Vilka ändringar föreslogs? Slutligen, mot bakgrund av debatten, vilka generella slutsatser kan dras om hur kursplanerevideringar bör gå till?

Bakgrund till kursplanerevisionen

För att få perspektiv på revideringsprocessen som inleddes 2018 finns det skäl att ge en kortare bakgrund. Den första poäng som behöver göras är att det finns och har funnits olika konkurrerande uppfattningar om historieämnets funktion, om vad dess syfte egentligen skall vara. Även äldre kurs- och undervisningsplaner innehåller formuleringar som liknar dagens,¹ men betoningarna har skiftat en del. Grovt sett kan vi säga att under början av 1900-talet skulle historieämnet i Sverige utbilda eleverna till nationell samhörighet och fosterlandskänsla. Efter krigets förödelse skulle historie-

Utsnitt av ”La scuola di Atene” – Skolan i Athen
– fresk i Vatikanen av renässansmålaren Rafael, utförd 1509–1511. På fresken avbildas en rad filosofer och vetenskapsmän från antiken. I centrum står Platon i röd mantel pekande uppåt mot idévärlden medan hans lärjunge Aristoteles i blå mantel har handen utsträckt mot den materiella världen. Platons lärare Sokrates står till vänster inbegripen i samtal räknande på sina fingrar. Bildkälla: Wikimedia Commons.

ämnet snarare utbilda till ett kritiskt förhållningssätt. Under de senaste decennierna har syftet med historieämnet formulerats med utgångspunkt i begreppet historiemedvetande och betonat att studierna skall främja elevernas handlingsberedskap i nuet och inför framtiden.²

Beroende på hur ämnets syfte skrivits fram har olika innehåll prioriterats. Göran Andolf diskuterar i sin avhandling innehållsförskjutningarna på gymnasiet under perioden 1820–1965. Här framgår att det under hela perioden funnits en diskussion om hur olika epoker skall vägas mot varandra. Antiken skrevs till exempel fram tydligt i skolordningen 1820, men har därefter ständigt ifrågasatts eftersom undervisningstiden inte räckt till för allt och många velat ha mer tid för de senaste århundradena. Skolkommissionen som tillsattes 1918 föreslog att antiken skulle strykas, men förslaget gick inte igenom. Andolf påpekar att historieundervisningen länge gjorde halt vid 1815, vilket innebar att undervisningen inte gick fram till elevernas egen tid.³

Frågan huruvida 1900-talets historia givits tillräcklig prioritet i historieundervisningen aktualiserades i slutet av 1990-talet, inte bara utifrån regeringssatsningen Levande historia utan även via ett särskilt regeringsuppdrag till Skolverket att ”stödja och stimulera” undervisningen i nutidshistoria.⁴ När det gäller stoffet inom epokerna har ämnet successivt breddats från att länge betona politisk historia till att senare uppvärdera social och kulturell historia, något som också speglar historievetenskapens breddning.⁵

Dagens historieämne i svensk skola har genom *Läroplan för grundskolan*, Lgr11, och *Läroplan för gymnasieskolan*, Gy11, flera olika uppdrag. Eleverna skall utveckla förmågor att använda historiska referenskunskaper och historiska begrepp, arbeta med källor och reflektera över hur historia används. Kursplanens syfte är således mångfacetterat och betonar det ämnesspecifika. Det historieämne som framträder i Lgr11 skiljer sig på flera punkter från det historieämne som fanns i *Läroplan för det obligatoriska skolväsendet*, Lpo94. Lgr11 är till exempel betydligt mer explicit vad gäller innehållet i undervisningen än Lpo94, där Förtiteln (från revisionen år 2000) var det enda innehåll som specificerades. Detaljrikedomen i det centrala innehållet innebar att Lgr11 gav ett minskat friutrymme för lärarna att utifrån sina egna didaktiska överväganden behandla sådant innehåll som inte angavs i kursplanen. Historieämnets betydelse för ett aktivt medborgarskap framstår som nedtonat jämfört med i Lpo94. Men betoningen på ämnesspecifika kompetenser är tydligare och flera av de mål som var strävansmål i Lpo94 har i Lgr11 omvandlats till kunskapskrav.⁶

Kursplanen som infördes 2011 innebar – tillsammans med införandet av nationella prov och införandet av betyg i lägre årskurser – betydande förändringar för grundskolans historielärare.⁷ Historielärare i årskurserna 4–6 har beskrivit det nya uppdraget som kognitivt mer krävande än tidigare. Lärarnas berättelser handlar också om att det blivit svårare att anpassa undervisningen till elevernas intressen.⁸ Även

Historia är ett av de mest populära ämnena i grundskolan. På bilden ses elever på Pilängskolan i Lomma arbeta med en uppgift om franska revolutionen. Foto: Bengt Liljegren, 2020.

om en del lärare väljer att förhålla sig ganska fritt till styrdokumentet⁹ tyder mycket på att historieundervisningen förändrades i början av 2010-talet.

År 2015 presenterade Skolinspektionen en granskning av historieundervisningen på högstadiet. Granskningen visade att välfungerande historieundervisning pågick runt om i landet. Samtidigt menade Skolinspektionen att historieundervisningen i mycket liten utsträckning tycktes behandla två av de förmågor som skrivits fram i kursplanen 2011 – att arbeta med källor och att utveckla reflektion om historiebruk.¹⁰ Detta resultat kan vara en indikation på att kursplanens innehåll var alltför omfattande i förhållande till den tid som lärarna hade till sitt förfogande, dvs. det var svårt att hinna med allt det föreskrivna innehållet. Resultatet kan också tolkas som att grundskolans historielärare fått otillräcklig

fortbildning och stöd för att kunna förverkliga nyheterna i kursplanen.¹¹ Arbeta med källor nämndes visserligen i kursplanen från år 2000, och inte heller reflektion kring hur historia används bör ha varit en total nyhet för historielärare, men båda dessa förmågor betonades kraftigare i den nya kursplanen.

Från Nya Zeeland har rapporterats att införandet av nationella prov i historia

lett till stora förändringar i undervisningen, exempelvis att historielärare börjat ägna mycket tid åt enskilda historiska aktörer eftersom det nationella provet bland annat efterfrågat kunskaper om historiska aktörer.¹² Det är troligt att även historielärare i den svenska grundskolan under 2010-talet anpassade sin undervisning för att förbereda sina elever för de nationella prov som infördes i årskurs 6 och i årskurs 9. I jämförelser mellan de nationella proven i olika ämnen har det framgått att eleverna presterat sämre i proven i historia. Kritik har riktats mot de högt ställda kunskapskraven i kursplanen i historia, något som exempelvis framkom i Sveriges Radios *Studio Ett* i ett program våren 2018. Där hävdades att kunskapskraven var för ambitiösa, och att till och med professorer i ämnet historia skulle ha svårt att nå upp till dem.¹³

Denna kritik hör därmed till bakgrundsbilden av hur kursplanen i historia från 2011 uppfattades fungera. Det kan ha bidragit till Skolverkets bedömning att det var dags att se över de gällande styrdokumenterna.

Skolverkets revideringsprocess

Det kursplanearbete som inleddes sommaren 2018 utgick inte från ett regeringsbeslut utan från Skolverkets systematiska styrdokumentsutveckling. Myndighetens avdelning för läroplaner hade identifierat en rad utvecklingsbehov, som man ville ta itu med genom att göra justeringar i de befintliga styrdokumenterna. Dessa handlade bland annat om att olika kunskapsuttryck användes i styrdokumenterna för olika skolformer, att vissa ämnen upplevde stoffträngsel i jämförelse med anslagen tid, att konkretionsgraden bedömdes behöva ökas i vissa ämnen, att progression behövde tydliggöras mellan årskurser, och att kunskapskraven bedömdes ha blivit för omfattande och alltför detaljerade. Mot denna bakgrund beslutade Skolverkets generaldirektör Peter Fredriksson att inleda en översyn som, efter fördjupad behovsanalys, skulle leda fram till en revidering av kursplaner och vissa ämnesplaner.¹⁴

Det första steget i processen innebär att Skolverket tog fram dels ett generellt bakgrundsmaterial med behovsanalys, inriktningsbeslut och revideringsanvisningar, dels ett ämnes-specifikt bakgrundsmaterial i form av en ämnesbehovsanalys och en provskrivning av kursplanen. En viktig person i arbetet med kursplanen i historia var Skolverkets tjänsteman Mattias Ludvigsson (ej släkt med undertecknad), tidigare historielärare som även arbetat med kursplanen 2011. Ämnesbehovsanalysen byggde på ”tolkningar och slutsatser av de ämnesenkäter” som genomfördes hösten 2018, men även på diskussioner inom myndighetens ämnesbevakningsgrupp. Sammanlagt 240 högstadielärare och 80 mellanstadielärare fyllde i någon av de båda

Hade Skolverkets förslag till reviderad kursplan i historia förverkligats hade undervisning om "Antikens Grekland" varit en saga blott.
Foto: Bengt Liljegren, 2020.

ämneshovsenkäterna i historia. Runt 90 procent ansåg att ämnesinnehållet i kursplanen var för omfattande i jämförelse med antalet timmar som kunde disponeras för undervisning. Via enkäterna pekade verksamma historielärare även ut formuleringar i kursplanen om det centrala innehållet som de uppfattade som alltför abstrakta eller detaljerade. Utifrån lärarnas svar kunde Skolverkets tjänstemän sammanställa en lista över områden som lärarna ansåg vara mindre viktiga – bland dem nämns antiken.¹⁵

Ämnesbehovsanalysen kommenterar flera aspekter av kursplanen – bland annat ifrågasätts att användning av historiska begrepp skall utgöra en egen betyggrundande förmåga istället för att ses som en integrerad del av övriga förmågor. Mest intressant är kanske att kommentarer som lämnats av i grundskolan verksamma historielärare utgjorde en väsentlig del av underlaget.

Under våren 2019 producerades inom Skolverket en rad arbetsversioner av en reviderad kursplan i historia. I processen inför Lgr11, då en helt ny kursplan skulle produceras, tillsattes en expertgrupp med ca fem lärare, lärarutbildare och forskare för att tillsammans skriva kursplanen. Eftersom det nu rörde sig om att revidera den befintliga kursplanen valde Skolverket att låta en mindre grupp av tjänstemän med bakgrund som historielärare genomföra arbetet. Därutöver engagerades ett antal experter och referenspersoner som ombads att inkomma med synpunkter på de olika arbetsversionerna. I arbetsbeskrivningen för

ämnesexperterna i historia anges som en punkt ”Finns det stoffträngsel i kursplanens centrala innehåll? Om ja, finns det innehållspunkter som kan tas bort, slås samman eller minskas i omfattning?”. Ämnesexperterna uppmanades också att ge förslag på hur kunskapskraven kunde uttryckas för att fungera bättre för betygssättning.¹⁶

Dessa och andra formuleringar i arbetsbeskrivningen är inriktade på att åstadkomma en kursplan som är praktiskt användbar för historielärare i grundskolan. Formuleringen om stoffträngsel är intressant eftersom den tydligt pekar på en ambition att försöka minska den stoffträngsel som ämnesbehovsenkäterna visat att historielärare upplevde.

Skolverkets arbetsmaterial visar att Skolverkets tjänstemän i dialog med ämnesexperterna främst arbetade med att förenkla kunskapskraven och att minska det centrala innehållet. Svårast var uppenbarligen det centrala innehållet. I tjänstemännens provskrivning av kursplanen fanns antiken med, men andra punkter hade strukits.¹⁷ I utkast 1, 2 och 3 av den reviderade kursplanen skedde kontinuerligt strykningar men vissa innehållspunkter kom också tillbaka in i kursplanen. I respons till det utkast som distribuerades i början av april 2019, och där antiken saknades, skrev två lärare som ingick i expertgruppen att de var ”nedslagna” för att det centrala innehållet inte hade minskats så mycket som de hoppades.¹⁸ Ämnesexperterna bidrog också till principiella diskussioner, exempelvis om vad arbete med källor egentligen borde gå ut på.¹⁹

Förutom det kontinuerliga samarbetet med experter och referenspersoner genomförde Skolverkets tjänstemän även samråd med företrädare för lärosäten med lärarutbildning, berörda ämnesföreningar och grupper av lärare. Sammanlagt 22 lärosäten inbjöds att skicka var sin representant till ett samråd i april när den då aktuella arbetsversionen av kursplanen i historia presenterades och diskuterades.²⁰ Undertecknad deltog vid detta möte som representant för ett av landets lärosäten. Jag noterade att inte alla lärosäten hörsammat inbjudan och att flera av landets största lärosäten inte skickat någon representant. I detta skede av processen ställdes skarpa frågor till deltagarna om vilket innehåll som absolut måste finnas med i kursplanen

och vad som skulle kunna strykas. En konkret fråga som diskuterades var det dramatiska förslaget att stryka en epok och huruvida det vore bättre att stryka efterkrigstiden än att stryka antiken. Enligt mina minnesanteckningar uttalade deltagare uppfattningen att skolämnet historia måste få fler timmar, men svaret från Skolverkets representanter var att de bedömde det som utsiktslöst att få igenom något sådant och att enda sättet att lösa problemet med stoffträngsel vore att stryka bland innehållet. Hänvisning gjordes till att de äldsta civilisationerna finns med i gymnasiets ämnesplan i historia så att förslaget alltså inte innebar att antiken skulle försvinna från skolans historieundervisning.²¹

Skolverkets kritiserade förslag att ta bort "Fornida civilisationer, från förhistorisk tid till cirka 1700" från det centrala innehållet i historia i grundskolan innebar att elever inte längre skulle få undervisning om de forntida flodkulturen. På bilden en rekonstruktion av en vägg i den assyriska kungen Assurnasirpal II:s palats i Nimrod i nuvarande Irak utförd av den amerikanske konstnären Michael Rakowitz och utställd i Malmö Konsthall år 2019. Palatset från 800-talet f.Kr. totalförstördes 2015 av terrororganisationen IS. Foto: Bengt Nilson, 2019.

Efter ytterligare några månaders internt arbete med kursplanen offentliggjorde Skolverket den 25 september 2019 förslag till reviderade kursplaner och ämnesplaner. Förslaget beträffande historia hade i jämförelse med Lgr11 fått klart förändrade skrivningar när det gällde kunskapskraven. Syftedelen hade väsentligen samma innehåll som tidigare men avslutades nu med ett antal ”mål” som tidigare kallades förmågor. Det som tilldrog sig störst intresse och ledde till debatt rörde emellertid de föreslagna strykningarna i det centrala innehållet, särskilt förslaget att de äldsta civilisationerna inklusive antiken inte längre skulle utgöra centralt innehåll.

Samtidigt som förslagen till reviderade kursplaner gick ut på extern remiss publicerade Skolverket en 17 sidor lång konsekvensutredning. Där kommenterades kursplanen i historia särskilt. Myndigheten skriver om de ”svåra överväganden” som lett till förslaget att ta bort kunskapsområdet ’Förntida civilisationer, från förhistorisk tid till cirka 1700’ från det centrala innehållet för årskurserna 7–9. Man hänvisar till att det funnits ett ”starkt stöd” för att ta bort historiska epoker från kursplanen för att ge plats för efterkrigstiden. Lärare och forskare har enligt konsekvensutredningen pekat ut den äldsta historien som minst betydelsefull för att utveckla elevernas historiemedvetande, och vidare:

Skolverket inser att förslaget kommer att möta motstånd och myndigheten skulle gärna se att en så drastisk åtgärd kunde undvikas. Den har dock bedömts vara nödvändig för att inom ramarna för

denna översyn på ett meningsfullt sätt mildra den allvarliga och våldokumenterade stofffrängseln. Om regeringen inte beslutar i enlighet med Skolverkets förslag bedömer myndigheten att timplanen behöver utökas för att ge historieundervisningen förutsättningar att rymma allt som förväntas.²²

Klart är alltså att Skolverket väntade stark kritik mot förslaget. Intressant att notera är det explicita alternativa förslaget till regeringen att utöka historieämnets timplan. Det är en indikation på att tjänstemännen på Skolverket egentligen inte fann det möjligt att, med bibehållande av timplan och den grundläggande strukturen, få ihop grundskolans kursplan i historia på ett bra sätt. Efter den följande debatten och efter remisstidens slut bearbetade Skolverket kursplaneförslagen ytterligare innan de i december 2019 överlämnades till regeringen. På en presskonferens kommenterade generaldirektören särskilt kursplanen i historia. På sin webbplats skriver myndigheten att ”vi bedömer [...] att omfattningen av det centrala innehållet i kursplanen i historia fortfarande inte är tillräckligt anpassat till undervisningstiden i timplanen. Därför skulle hela historieämnet behöva ses över.”²³

I skrivande stund har de reviderade kursplanerna ännu inte fastställts.

Historielärarnas Förening agerar

Historielärarnas Förening har sedan starten 1942 aktivt försökt bevaka och påverka historieämnets villkor, ibland med framgång.²⁴ I början av hösten 2018, kort tid efter nyheten att Skolverket planerade en översyn av skolans

kursplaner, skrev Historielärarnas Förening till myndigheten och meddelade att föreningen gärna medverkade.²⁵ Härigenom etablerades kontakt. Ett möte hölls under hösten 2018 mellan tjänstemän från Skolverket och historielärare inom Stockholmskretsen. I början av 2019 anordnade riksföreningen i samarbete med Östgötakretsen ett arbetsmöte i Linköping där ett fyrtiotal historielärare fick en presentation av det pågående arbetet och möjlighet att ge respons på föreslagna ändringar i kursplanen.²⁶ Lärare som deltog vid arbetsmötet bekräftade uppfattningen att det med Lgr11 rådde obalans mellan kursplanens innehåll och det antal timmar som historieämnet har till förfogande i grundskolan.²⁷ I anslutning till arbetsmötet hölls ytterligare ett möte där föreningens företrädare i samtal med Skolverkets tjänstemän framförde synpunkter och förslag rörande skolämnet historia.

Eftersom Skolverket efterfrågade synpunkter från lärare vidarebefordrade Historielärarnas Förening vid flera tillfällen detta budskap till medlemmarna via hemsidan och föreningens nyhetsbrev.²⁸ Det bidrog troligen till att fler än 300 historielärare lämnade kommentarer direkt till myndigheten.

I april 2019 inbjöds Historielärarnas Förening att skicka en representant till ett samråd på Skolverket för att tillsammans med företrädare för landets lärosäten diskutera en arbetsversion av den reviderade kursplanen. Eftersom flera lärosäten inte anmälde någon deltagare kunde föreningen skicka två representanter till mötet, där de gavs möjlighet att kommentera den då föreliggande

arbetsversionen och lämna alternativa förslag.

Den 25 september 2019 när Skolverket offentliggjorde remissversionen av den reviderade kursplanen gick riksföreningen genast ut och uppmanade via hemsidan och nyhetsbrev medlemmarna att ta del av kursplaneförslaget och lämna synpunkter som kunde inarbetas i föreningens remissyttrande.²⁹ Ett flertal kommentarer inkom som också arbetades in i det fem sidor långa yttrande som föreningen skickade till Skolverket i slutet av oktober. Förutom att argumentera för behovet av fler timmar och påtala det problematiska i förslaget att stryka en epok från historieämnet så lämnades kommentarer om kursplanens alla tre delar: syfte, innehåll och kunskapskrav. I yttrandet ställde sig föreningen bakom vissa delar av förslaget men kritiserade andra. Föreningen betonade också svårigheten att värdera förslaget eftersom Skolverket den 4 oktober genom ett pressmeddelande meddelade att de forntida civilisationer, som enligt remissförslaget skulle utgå, tvärtom skulle bli kvar. Detta tolkade föreningen som att även andra betydande ändringar kunde komma att göras.³⁰

Förutom dialogen med Skolverket försökte Historielärarnas Förening även påverka processen på andra sätt. Redan i början av hösten 2019 skrev föreningen både till Skolverket och till utbildningsminister Anna Ekström (S) och betonade att historielärare skulle komma att behöva ämnesfortbildning och annat stöd för att kunna implementera den reviderade kursplanen.³¹ När kursplaneförslaget presenterats

En delegation från Historielärarnas Förening samlad utanför utbildningsdepartementet inför en uppvaktning hos utbildningsminister Anna Ekström. Från vänster på bilden ordförande David Ludvigsson, vice ordförande Marcelle Thoursie och styrelseledamöterna Hans Olofsson och Jessica Jarhall. Fotograf okänd, 2020.

krävde föreningen i nya skrivelser till utbildningsministern, ledamöterna i riksdagens utbildningsutskott och Skolverkets generaldirektör att historieämnet måste förstärkas med ökat timtal. I skrivelsen till Skolverket krävde föreningen också att remissförfarandet med kursplanen måste göras om mot bakgrund av de betydande förändringar som måste bli följden av beskedet den 4 oktober.³² Slutligen tog föreningen tillsammans med Svenska Historiska Föreningen initiativ till ett uppprop för fler timmar till historieundervisningen.³³

Uppropet samlade nära 600 namnunderskrifter och överlämnades av en delegation från Historielärarnas Förening till Anna Ekström den 24 februari

2020. Bara några dagar före – men efter att tidpunkt för mötet bestämts – meddelade ministern i en intervju i SVT:s nyhetsprogram *Rapport* att Skolverket skulle få i uppdrag att se över hela timplanen och att särskilt historieämnet behövde fler undervisningstimmar.³⁴

Vilket genomslag Historielärarnas Förening fick för sina önskemål och krav under kursplaneprocessen är svårt att bedöma. Troligen påverkades kursplaneförslaget av den respons som föreningens medlemmar lämnade via Skolverkets hemsida och kanske också vid arbetsmötet i Linköping. En del av den kritik som föreningen i sitt remissyttrande framförde mot remissversionen tycks ha inarbetats i det förslag

som sedan lämnades till regeringen. När Skolverket den 4 oktober meddelade att antiken skulle vara kvar kom beskedet endast några timmar efter att *Dagens Nybeter* samma dag publicerat föreningens debattartikel "Lägg fler timmar på historieämnet i skolan",³⁵ vilket skulle kunna tyda på ett kausalsamband, men det kan förstås också vara en tillfällighet. Huruvida föreningens huvudkrav att historieämnet skall få fler timmar för att kunna leva upp till kursplanens högt ställda krav kommer att tillgodoses återstår att se. Men föreningens långvariga kamp för fler timmar till historieämnet kan ha påverkat utbildningsministerns beslut att se över timplanen.

Att vara eller inte vara – debatten om antikens plats i skolan

När Skolverket 2010 presenterade förslag till kursplanen i historia för Lgr11

saknades antiken i förteckningen över centralt innehåll, vilket ledde till kritik och fick utbildningsminister Jan Björklund (FP) att ingripa.³⁶ Reaktionerna på förslaget 2019 att ta bort antiken var lika starka. Veckan efter att Skolverket presenterat förslag till 34 reviderade kursplaner och ämnesplaner dominerades reaktionerna i de stora svenska medierna helt av vad som borde utgöra centralt innehåll i historieämnet. Bortom tidningarnas debattsidor bildades Facebookgruppen "Antikupproret", som samlade flera tusen medlemmar,³⁷ och namninsamlingen "Rädda historieundervisningen!", som protesterade mot att antiken strukits, samlade på en vecka fler än 1 400 underskrifter.³⁸

Här skall inte ges en uttömmande skildring av debatten, men liksom 2010 märktes ett antal profilstarka debattörer. Före utbildningsministern,

liberalen Jan Björklund, kallade på twitter förslaget "olyckligt" och påpekade att han hade stoppat samma förslag när han var utbildningsminister.³⁹ Lundahistorikern Dick Harrison intervjuades i flera medier och kallade förslaget ett "intellektuellt självmord på det uppväxande släktet" och utgick ifrån att han aldrig mer skulle se något "lika knasigt" från svenska statens sida.⁴⁰ *Dagens Nybeters* kulturredak-

Föreningens ordförande David Ludvigsson överlämnar namninsamlingen "Fler timmar till historieundervisningen!" till utbildningsminister Anna Ekström den 24 februari 2020. Upproret initierades av Historielärares Förening och Svenska Historiska Föreningen och fick nästan 600 underskrifter. Foto: Hans Olofsson.

tör Maria Schottenius kallade förslaget ”skandalöst” och en vansinnig idé.⁴¹ Historikern och författaren Peter Englund menade att bilden av det förflutna skulle bli obegriplig och falsk om världen tilläts uppstå år 1500, och frågade sig när världen skulle uppstå i nästa förslag, under andra politiska konjunkturer?⁴² Antikforskare argumenterade för hur viktigt det är med kunskaper om antiken.⁴³

Hur viktigt är det för dagens skolungdom att känna till antiken? Den frågan stod i centrum i debatten om följderna av Skolverkets förslag att ta bort antiken från det centrala innehållet i grundskolans kursplan för historia. På bilden statsmannen Perikles, som dominerade det politiska livet i Athen vid mitten av 400-talet f.Kr och som lät bygga templet Parthenon på Akropolis. Avgjutning av romersk marmorkopia efter bronsstaty av den grekiske skulptören Kresilas från 430-talet f.Kr. Porträttstatyn är utställd i Historiska museet i Lund.

Foto: Bengt Nilson, 2020.

Ett mer oväntat inlägg i debatten kom från Handelshögskolans rektor som betonade vikten av bredare bildning och menade att Sveriges konkurrenskraft skulle försämrats om förslaget blev verklighet.⁴⁴ Ordföranden i Svenska Historiska Föreningen, Stefan Amirell, ansåg att kursplanen präglades av en kolonial syn på världen och att de globalhistoriska perspektiv som betonar ömsesidigt utbyte och påverkan mellan kulturer inte togs tillvara.⁴⁵ En debattartikel undertecknad av 56 historieforskare vid Göteborgs universitet var inne på samma spår.⁴⁶ De Uppsala-baserade historiedidaktikerna Thomas Nygren och Olle Nolgård valde å sin sida en annan ingång och kritiserade förslaget för att det inte tillräckligt lyfte fram minoritetsgruppers historiska erfarenheter.⁴⁷

Företrädare för Historielärarnas Förening sköt i debatten in sig på behovet av fler timmar till historieämnet. Föreningens förre ordförande Hans Albin Larsson ansåg att Skolverket i första hand borde säkerställa en rimligare timtilldelning till historieämnet,⁴⁸ och även undertecknad argumenterade för fler timmar.⁴⁹ Skolorna har frihet att omfördela en del timmar. Även om flertalet elever troligen får ca 200 timmar historia kan elever gå igenom hela grundskolan och garanteras endast 116 timmar historia, eller knappt 13 timmar per läsår under de nio skolåren.⁵⁰ Även andra röster i debatten, exempelvis Peter Englund, tog upp den knappa timtilldelningen och företrädare för Liberalerna menade att historieämnet måste få fler timmar.⁵¹ Några veckor senare skrev även

den fackliga organisationen Lärarnas Riksförbund, LR, till utbildningsministern och krävde fler timmar till historieundervisningen.⁵²

När Skolverket den 4 oktober 2019 i ett pressmeddelande fastslog att förslaget att ta bort antiken saknade stöd och att det därför drogs tillbaka framhöll Anna Westerholm, chef för myndighetens läroplansavdelning, att man främst lyssnat på lärare i historia och att beskedet lämnades för att lärare skulle fokusera på att kommentera annat i kursplanen.⁵³ Huruvida det verkligen var kommentarer från historielärare och Historielärarnas Förening som fick Skolverket att dra tillbaka förslaget går inte att säkert säga. Utan tvekan var det påfrestande för myndighetens personal med all den kritik som riktades mot förslaget via etablerade medier och kanske i mer hatiska ordalag på andra vägar. Vi vet inte heller om kontakter förekommit mellan Skolverket och Utbildningsdepartementet i frågan.

Slående är att knappast någon försvarade förslaget att ta bort

antiken även om de som krävde fler timmar till ämnet direkt eller indirekt erkände Skolverkets problembild om stofffrångsel.⁵⁴ I debatten 2010 hade det funnits en grupp kursplaneförfattare som försvarade sitt förslag, men den här gången var det snarare tjänstemän som försökt hitta den minst dåliga vägen framåt. Några skriben-

I debatten om antikens vara eller inte vara framhölls från många håll att kunskap om det västerländska kulturarvet tillhör den tidlösa bildning som skolan skall förmedla. På bilden grekernas högste gud, himmelsguden Zeus, tillsammans med sin maka Hera, äktenskapets och fruktsamhetens gudinna. Det undre porträttet av Hera är äldst, från 600 f.Kr., och en avgjutning av ett kalkstenshuvud från Heratemplet i Olympia. De båda övriga är från grekisk antik och hellenismen. Avgjutningar utställda på Historiska museet i Lund. Foto: Bengt Nilson, 2020.

ter ville dock flytta fokus i debatten. Läraren Björn Kindenborg anförde flera goda skäl till att behålla antiken i historieundervisningen men ansåg samtidigt att vi alltför sällan diskuterar vad som är viktigt att veta om antiken och varför.⁵⁵ Ämnesdidaktikern Kenneth Nordgren efterlyste också, några veckor senare, ett konstruktivt samtal om historia och bildning, men påpekade att forskare behöver ta ansvar för att ibland förnya synteserna.⁵⁶

Skolämnet historia har varit föremål för debatt även tidigare, både i Sverige och i andra länder. Ole Elgström och Mats Hellstenius, som studerat debatten om kärnämnet historia på gymnasiet, menar att olika grupper av svenska debattörer representerat två diametralt olika sätt att se på historieämnets syfte och innehåll – den ena positionen var progressivistisk och den andra essentialistisk. Medan det förstnämnda synsättet prioriterar utveckling av förmågor betonar det andra synsättet mätbara kunskaper.⁵⁷

I sin analys av kursplanedebatten 2010 menar Johan Samuelsson att kursplaneförfattarna förespråkade utveckling av förmågor, som kan betecknas som historievetenskapliga eller postmodernt öppna med lyhördhet för elevernas egna frågor, medan högerpolitiska debattörer ansåg att det kollektiva minnet beträffande det svenska och västerländska kulturarvet måste försvaras.⁵⁸ Möjligen skall inte debattörernas positioner förenklas till politiska höger- respektive vänsterpositioner. Anna Clark som studerat motsvarande debatter i Australien och Kanada menar att många människor

känner sig djupt fästa vid en nationell berättelse och att de är spridda över hela det politiska spektrumet.⁵⁹

De kritiker som 2019 attackerade förslaget till reviderad kursplan intog främst en essentialistisk hållning och argumenterade för betydelsen av bildning och kunskap om det västerländska kulturarvet. Det var inte primärt det nationellt svenska som stod i fokus. En reflektion är att Skolverket under revisionsarbetet hade sökt förankring på ”realiseringsarenan”, dvs. bland yrkesverksamma historielärare och i lärarutbildande institutioner. Visserligen fanns även i dessa grupper och miljöer kritik mot delar av kursplaneförslaget, men också förståelse för att kursplanens innehåll inte motsvarade ämnets förtal.

Kritiker som framträdde i de stora medierna befann sig utanför skolans värld, i vad som möjligen kan kallas formuleringsarenan. Förutom politiker och opinionsbildande ledar- och kulturskribenter märktes här ämnesförsvarare verksamma i universitetens forsknings- och utbildningsmiljöer, som av ointresse eller av annan anledning inte hade deltagit i själva kursplaneprocessen. Här kan man se en brist i Skolverkets förankringsarbete. Förvisso hade en del av dessa kritiker kanske inte så god kunskap om dagens skolämnen, men deras stora engagemang visade att skolämnet historia uppfattades som väsentligt och värt att strida för.

Utöver den stora medieuppmärksamheten var det också ett antal aktörer som valde att skicka remissyttranden till Skolverket. Flera yttranden gäller

hur nationella minoriteter skrevs fram i kursplanerna, bland annat den i historia; minoritetsgrupper påpekade att de inte hade inbjudits till samråd om kursplanerna.⁶⁰ Svenska Historiska Föreningen kritiserade kursplanens eurocentriska och etnonationalistiska förskjutning, bland annat med hänvisning till strykningen av minoriteternas historia, och ansåg att föreningen borde ha bjudits in för att delta i arbetet med kursplanerna.⁶¹ Centrum för de samhällsvetenskapliga ämnenas didaktik vid Karlstads universitet anförde att behandlingen av 1900-talets historia riskerade att bli skev genom att Sveriges moderna historia i kursplanen förknippades med framsteg och omvärlden med krig och andra problem.⁶² Med undantag för dessa remissvar är det slående hur få remissyttranden som inkom från högskolor och universitet.⁶³ En utförlig kommentar lämnades däremot av Sveriges Elevråd, som föreslog att historiebruk borde behandlas på gymnasiet och inte i grundskolan.⁶⁴ Det längsta remissvaret lämnades av Historielärarnas Förening.⁶⁵

Kvarstående utmaningar och några slutsatser inför framtiden

Eftersom förslaget till reviderad kursplan ännu inte har fastställts är det inte otänkbart att ytterligare förändringar kommer att göras. De vi känner till nu innebär att fyra mål minskas till tre. Historiska begrepp utgår som separat förmåga och inkluderas istället i målet referensramskunskap och kunskapskraven har kraftigt förenklats. Det centrala innehållet har minskats och samlas i tre kunskapsområden för åk 4–6

och tre för åk 7–9 istället för som tidigare fyra respektive fem, och arbetet med källor och historiebruk kan kopplas till flera olika innehållsområden. De forntida civilisationerna inklusive antiken räddas kvar som centralt innehåll men utgör inte längre ett eget kunskapsområde. För historielärarna i åk 4–6 blir det en utmaning att ta ansvar för undervisning om 1800-talet, något som kommer att kräva fortbildning. Några av oss kommer nog att sörja över punkter och exempel som tagits bort från det centrala innehållet, men det innebär samtidigt att lärare får ett något större friutrymme än tidigare. Det övergripande syftet att utveckla elevernas historiemedvetande kvarstår.

Även om historieämnet beviljas fler undervisningstimmar i grundskolan och gymnasiet kommer framtidens lärare att även i fortsättningen ställas inför svåra urvalsfrågor. Det handlar både om stoffträngsel och om perspektivträngsel. Naturligtvis är problemet inte nytt, men eftersom läroplanerna idag kräver att delvis andra perspektiv anläggs behöver vi utveckla den didaktiska diskussionen om vad inom olika epoker som är viktigt att

Den berömda statyn över Nike från Samothrake

– här till höger i avgjutning efter grekiskt marmororiginal på Historiska museet i Lund – originalet troligen från 180-talet f.Kr. Nike var segerns gudinna i grekisk mytologi och om historieämnet i slutänden tilldelas fler undervisningstimmar får det betraktas som en seger om antiken och de forntida civilisationerna blir kvar som centralt innehåll även om de inte längre utgör eget kunskapsområde. Foto: Bengt Nilson, 2020.

prioritera⁶⁶. De välkända svårigheterna att inkludera kvinnors historiska erfarenheter i läroböcker och översiktsverk ger en föraning om hur stor utmaningen är.⁶⁷ Lärarna behöver samarbeta om detta men behöver även hjälp av forskare och läromedelsproducenter med att formulera nya tematiska synteser.

En annan fråga som är viktig att diskutera, och som låg utanför uppdraget för den kursplanerevision som just har genomförts, gäller relationen mellan historieämnet i grundskolan och på gymnasiet. En gammal tanke är att elever behöver tid till repetition och fördjupning och att det därför är nödvändigt att historieämnet på gymnasiet återvänder till epoker och tematik som har behandlats i grundskolan. Kanske behövs också viss mognad för att förstå vissa historiska processer eller moraliskt svårbegripliga händelser. Det är inte desto mindre rimligt att relationen mellan historieämnena skärskådas.

Slutligen behöver vi fundera igenom vilka slutsatser som skall dras av den just genomförda kursplaneprocessen. Längre tillbaka i tiden genomfördes kursplanerevisioner praktiskt taget utan insyn. När kursplanen reviderades år 1999 lades förslaget ut på nätet för att göra det möjligt för lärare att påverka innehållet; den gången kom endast få synpunkter in.⁶⁸ Processen 2018–2019 tycks i detta avseende ha varit mer framgångsrik eftersom hundratals historielärare faktiskt bidragit med kommentarer. Men att Skolverket därefter drog tillbaka delar av kursplaneförslaget, kanske under trycket från

de stora tidningarnas debattsidor som vanliga lärare knappast har tillgång till, leder till eftertanke. Som pedagogen Anette Jahnke formulerat saken: skall beslut om vad våra elever skall lära sig tas via debatt i *Dagens Nyheter*? Jahnke förespråkar ett proaktivt arbetssätt som innebär att lärare och forskare tillsammans utforskar realiseringen av kursplanerna så att vi bättre vet hur undervisningen genomförs och vilka kunskaper som eleverna utvecklar.⁶⁹

Det finns förstås för- och nackdelar med den öppenhet som praktiserats i den genomförda revisionen. Kanske är historieämnet speciellt för att det i så hög utsträckning kan kopplas till människors identitet. De komplexa didaktiska avvägningar som behöver göras på realiseringsarenan kommer dock ofrånkomligen att hamna i bakgrunden när debatten öppnas för allmänheten. Därför är det viktigt att diskussionen historielärare och historiedidaktiker emellan inte bara äger rum i anslutning till kursplanerevisioner utan sker mer kontinuerligt. Arbetet är inte färdigt när kursplanen fastställs för då vidtar arbetet med att ta fram kommentarmaterial och bedömningsstöd. En kontinuerlig diskussion behövs också för att förbereda framtida revideringar av kursplanen – och för att synliggöra det stora behovet av timmar till skolämnet historia.

David Ludvigsson är biträdande professor i historia vid Linköpings universitet och ordförande för Historielärarnas Förening.

Noter

- ¹ Se t.ex. *Metodiska anvisningar till undervisningsplanen för rikets allmänna läroverk*, 1935, s. 107–116.
- ² För två tolkningar av historicämnets förändring, se Tomas Englund (1988), ”Historicämnets selektiva tradition sett ur ett legitimitetsperspektiv”, *Historiedidaktik i Norden* 3; Helén Persson (2018), *Historia i futurum. Progression i historia i styrdokument och läroböcker 1919–2012*, Lund.
- ³ Göran Andolf (1972), *Historien på gymnasiet. Undervisning och läroböcker 1820–1965*. Om antiken i svensk historieundervisning, se även T. Almenius, ”Antikundervisningen i grundskolan”, *Historielärarnas Förenings Årsskrift* 1974.
- ⁴ Skolverket, ”Undervisningen i 1900-talets historia”, PM 2000.08.23. Jfr David Ludvigsson (2001), ”Levande historia – inte bara levande historia”, i: Carsten Tage Nielsen m.fl. (red.), *Mod nye historier*, Jysk Selskap for Historie, no. 49.
- ⁵ Trots historicämnets breddning menar många att ämnet fortsatt bygger på en äldre, implicit kanon. Se t.ex. Hanna Markusson Winkvist & Carina Rönnqvist, ”Det finns redan en kanon – tyvärr”, *Historielärarnas Förenings Årsskrift* 2007.
- ⁶ Johan Samuelsson (2014), ”Ämnesintegrering och ämnesspecialisering: SO-undervisning i Sverige 1980–2014”, *Nordidactica* 2014:1.
- ⁷ Om kursplanen 2011, se Per Eliasson (2014), ”Historicämnet i de nya läroplanerna”, i: Klas-Göran Karlsson & Ulf Zander (red.), *Historien är närvarande. Historiedidaktik som teori och tillämpning*, Studentlitteratur. Eliasson skriver om de nationella proven i samma volym. Nationella prov i historia genomfördes i en utprovningssommar 2013 och blev 2014 obligatoriska i årskurs 9. Proven i årskurs 6 blev kortlivade.
- ⁸ Anders Persson (2017), *Lärartillvaro och historieundervisning. Innebörder av ett nytt uppdrag i de mätbara resultatens tid*, Umeå.
- ⁹ Se t.ex. Joakim Öberg (2019), *Samhällskunskap från styrdokument till undervisning. Tjugo lärare ramar in vad som påverkar deras praktik*, Jönköping, s. 181–183.
- ¹⁰ Skolinspektionen, *Undervisningen i historia*, rapport 2015:8.
- ¹¹ Dessa synpunkter framförde Historielärarnas Förening i ett yttrande över Skolinspektionens rapport 2015, samt i brev till utbildningsminister Gustaf Fridolin 2016.02.15. Brevet finns tillgängliga via föreningens hemsida.
- ¹² Barbara Ormond (2011), ”Shifts in Knowledge Teaching – The unexpected consequences of assessment practices on secondary history”, *Pacific-Asian Education* 23 (1) Jfr B. Ormond (2016), ”Curriculum decisions – the challenges of teacher autonomy over knowledge selection for history”, *Journal of Curriculum Studies*.
- ¹³ ”Elever förstår inte kunskapskraven och nationella proven”, SR *Studio Ett*, 2018.05.22.
- ¹⁴ Inriktningsbeslut, Skolverket, Dnr 1.1.1-2018:1135. 2018.06.19.
- ¹⁵ Skolverket Dnr 2019:173, 610. Historia Preliminär bedömning av revideringsbehov.
- ¹⁶ Skolverket Dnr 2019:173, 610. Arbetsbeskrivning ämnesexpert historia.
- ¹⁷ Skolverket Dnr 2019:173, 1030.
- ¹⁸ Skolverket Dnr 2019:173, 2280.

- ¹⁹ Skolverket Dnr 2019:173, 1650. Se även 2530, som problematiserar kursplanens historiska ”berättelse”.
- ²⁰ Sändlista i Inbjudan till samråd, e-post från Mattias Ludvigsson, Skolverket, 2019.02.06.
- ²¹ Referatet av samrådet 2019.04.17 bygger på författarens minnesanteckningar. Efter samrådet var det flera deltagare som skickade in skriftliga kommentarer, se Skolverket Dnr 2019:173, 2690, 2800 och 2810. I juni skickades ytterligare ett bearbetat utkast till samrådsgrupperna, Skolverket Dnr 2019:173, 4690, vilket några svarade på, t.ex. 5080.
- ²² Konsekvensutredning avseende förslag till ändringar i kursplanerna och kunskapskraven i samtliga ämnen i grundskolan och sameskolan, vissa ämnen i specialskolan samt vissa ämnesplaner på gymnasial nivå, Skolverket Dnr 2019:173, 5220, s. 9.
- ²³ <https://www.skolverket.se/om-oss/var-verksamhet/skolverkets-prioriterade-omraden/sa-arbetar-vi-med-att-revidera-kurs-och-amnesplanerna#h-Samarbeteochtransparensaharforslagenarbetatsfram> se frågan ”Gör ni något åt innehållets omfattning i förhållande till undervisningstiden i historia?” (2020-02-11)
- ²⁴ Om föreningens tidigare påverkansarbete, se t.ex. David Ludvigsson, ”Att värna och utveckla historieämnet. Historielärarnas Förening 1942–2017” och Hans Albin Larsson, ”Historielärarnas Förening – Tiden efter 1990”, båda i *Historielärarnas Förenings Årsskrift* 2017. För ett mer komparativt perspektiv på ämnesföreningars arbete, se Jonas Hallström m.fl. (2012), *Att hävda och vårda ett revir. Argument, strategier och arbetsmetoder för ämnesföreningarna i biologi, historia och svenska 1960–2010*, Föreningen för svensk undervisningshistoria.
- ²⁵ Brev från Historielärarnas Förening till Skolverket 2018.09.15, tillgängligt via föreningens hemsida.
- ²⁶ Medlemmarna bjöds in till arbetsmötet dels via hemsidan, dels via nyhetsbrev 2018:4.
- ²⁷ Författarens minnesanteckningar från möte i Linköping 2019.02.04.
- ²⁸ Se nyhetsinlägg på föreningens hemsida 2018.11.01, 2018.11.20 och 2019.01.11.
- ²⁹ Se nyhetsinlägg på föreningens hemsida 2019.09.26.
- ³⁰ ”Kommentarer om förslaget till reviderad kursplan för historieämnet i grundskolan”, från Historielärarnas Förening till Skolverket 2019.10.22 (tillgängligt via föreningens hemsida).
- ³¹ Brev från Historielärarnas Förening till Anna Ekström 2019.08.16. Brev från Historielärarnas Förening till Skolverket 2019.08.16. Breven finns tillgängliga via föreningens hemsida.
- ³² Brev från Historielärarnas Förening till Anna Ekström 2019.10.07. Brev från Historielärarnas Förening till ledamöterna i riksdagens utbildningsutskott 2019.10.07. Brev från Historielärarnas Förening till Skolverket 2019.10.07. Breven finns tillgängliga via föreningens hemsida.
- ³³ Uppropet genomfördes via webhotellet för petitioner skrivunder.com (se inlägg på föreningens hemsida 2019.10.22).

- ³⁴ Pressmeddelande <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2020/02/timplanerna-ska-ses-over/>, nyhetsinslaget i SVT:s Rapport: <https://www.svtplay.se/video/25368215/rapport/rapport-19-feb-19-30-3>.
- ³⁵ David Ludvigsson, ”Lägg fler timmar på historieämnet i skolan”, *Dagens Nyheter* 2019.10.04.
- ³⁶ Johan Samuelsson, (2017), ”History Wars in Sweden? A syllabus debate about nation, history, and identity”, *Historical Encounters* 4(2).
- ³⁷ <https://www.facebook.com/groups/antikupproret/> (2020.02.09)
- ³⁸ https://www.skrivunder.com/radda_historieundervisningen (2020.02.09)
- ³⁹ Twitter @bjorklundjan 2019.09.25 kl. 11.05.
- ⁴⁰ Dick Harrison citerad i *Aftonbladet* 2019.09.26 och i Kulturnytt, Sveriges Radio P1, 2019.09.26. Se även Dick Harrison, ”Historiska lärdomar om antikens relevans”, *Svenska Dagbladet* 2019.09.27.
- ⁴¹ Maria Schottenius, ”Det är rena vansinnet att stryka antiken ur läroplanen”, *Dagens Nyheter* 2019.09.26.
- ⁴² Peter Englund, ”Gör om, Skolverket, och gör rätt”, *Dagens Nyheter* 2019.09.28.
- ⁴³ Se t.ex. Ida Östenberg, ”Huvudlöst och pinsamt, Skolverket”, *Svenska Dagbladet* 2019.09.26. Lena Sjögren & Johannes Siapkis, ”Antiken: Närmare än vad du tror!”, *dagensarena* 2019.10.05.
- ⁴⁴ Lars Strannegård, ”Utan antikens historia i läroplanen riskeras Sveriges konkurrens”, *Dagens Nyheter* 2019.10.01.
- ⁴⁵ Stefan Amirell, ”Historielöst. Världen blir obegriplig när andra kulturer förminskas”, *Dagens Nyheter* 2019.10.03.
- ⁴⁶ Eva Andersson m.fl., ”Lyfta ut antiken är helt historielöst”, *Svenska Dagbladet* 2019.10.02.
- ⁴⁷ Thomas Nygren & Olle Nolgård, ”Skolverket osynliggör minoriteter i historieundervisningen”, *Skolvärlden* 2019.10.03.
- ⁴⁸ Larsson citerad i Karin Thurffjell, ”16 timmar historia per läsår: 'Elever blir lätta villebråd'”, *Svenska Dagbladet* 2019.09.29.
- ⁴⁹ ”Historielärare: Politikerna måste ge oss tid”, *Aftonbladet* 2019.10.02 samt David Ludvigsson, ”Lägg fler timmar på historieämnet i skolan”, *Dagens Nyheter* 2019.10.04.
- ⁵⁰ Historieämnet i grundskolan garanteras 145 timmar men kan få fler då det finns ett antal timmar som skolorna fördelar mellan de olika samhällsämnen. Genom ”skolans val” kan dock 20 procent omfördelas av de 145 timmar som annars skall vara garanterade – då nås siffran 116 timmar. Hans Albin Larsson har skrivit om hur antalet undervisningstimmar har varierat över tid, se t.ex. Hans Albin Larsson, ”Historielärarnas Förening – Tiden efter 1990”, *Historielärarnas Förenings Årsskrift* 2017 och *Barnet kastades ut med badvattnet. Historien om hur skolans historieundervisning närmast blev historia*, Aktuellt om Historia 2001:2.
- ⁵¹ ”Liberalerna vill utöka historieämnet”, Telegram från TT 2019.10.04.
- ⁵² Pressmeddelande från Lärarnas Riksförbund 2020.01.17.

- ⁵³ ”Antiken blir kvar i grundskolan”, pressmeddelande från Skolverket 2019.10.04 kl. 10.00.
- ⁵⁴ Se dock Lars Emmelin, ”Debatten tycks utgå från en bild av lärda lektorer i gårdagens elitgymnasier”, *Dagens Nyheter* 2019.10.02.
- ⁵⁵ Björn Kindenborg, ”Behåll Antiken – men med förnuft”, *Skola och samhälle* 2019.10.01.
- ⁵⁶ Kenneth Nordgren, ”Grumligt tänkande i debatten om antiken”, *Svenska Dagbladet* 2019.11.04.
- ⁵⁷ Ole Elgström & Mats Hellstenius (2011), ”Curriculum debate and policy change”, *Journal of Curriculum Studies* 43(6).
- ⁵⁸ Johan Samuelsson (2017), ”History Wars in Sweden? A syllabus debate about nation, history, and identity”, *Historical Encounters* 4(2). Tolkningen att strider om skolämnet historia stått mellan höger och vänster har gjorts också i andra länder, se t.ex. Gary Nash m.fl. (2010), *History on Trial. Culture Wars and the Teaching of the Past*, Vintage. Eyal Naveh (2010), ”Public uproar over the history curriculum and textbooks in Israel”, i: Irene Nakou & Isabel Barca (eds), *Contemporary public debates over history education*, Information Age Publishing.
- ⁵⁹ Anna Clark (2009), ”Teaching the nation’s story. Comparing public debates and classroom perspectives on history education in Australia and Canada”, *Journal of Curriculum Studies* 41(6), s. 750.
- ⁶⁰ Skolverket Dnr 2019:173, 5540, 5720, 5770, 5790, 5810, 6160, 6170, 6240.
- ⁶¹ Skolverket Dnr 2019:173, 5700.
- ⁶² Skolverket Dnr 2019:173, 6200.
- ⁶³ Två lärosäten som infogat kommentarer om historia är Mittuniversitetet och Linnéuniversitetet, se Skolverket Dnr 2019:173, 5640 resp. 5710. Genomgången av remissyttranden bygger på det material som ställts till författarens förfogande genom Skolverkets försorg. Det finns en möjlighet att fler remissyttranden berört historia men inte plockats fram, varför slutsatsen om lärosätenas brist på kommentarer skall läsas med viss försiktighet.
- ⁶⁴ Skolverket Dnr 2019:173, 6198.
- ⁶⁵ Skolverket Dnr 2019:173, 6000. Några andra remissyttranden som ägnade intresse för historia kom från två ämnesdidaktiker i Göteborg (5500), Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering (5290), Götiska förbundet (6660) och tidigare undervisningsrådet Gunnar Iselau (5330).
- ⁶⁶ Några idéer om urval diskuteras i David Ludvigsson, ”Vilken historia skall vi ha i skolan?”, *Historielärarnas Förenings Årsskrift* 2009. Se även David Ludvigsson (2018), ”Demonstrate an Understanding of at least One Period or Culture of the Past”, i: Jennifer Clark & Adele Nye (eds), *Teaching the Discipline of History in an Age of Standards*, Springer.
- ⁶⁷ Jfr diskussionen i *Historielärarnas Förenings Årsskrift* 2015.
- ⁶⁸ Roland Agevall, ”Den nya kursplanen i historia för grundskolan”, *Historielärarnas Förenings Årsskrift* 2001, s. 71.
- ⁶⁹ Anette Jahnke, ”Är det på DN Debatt beslut ska tas om vad elever ska lära sig?”, *Skola och samhälle*, 2019.10.09.